

פניני הפרשה

בלק

עלון מס' 1195

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

נבואה בלי כלי

בלעם הרשע קיבל מן השמים מעלות גדולות וכוחות על טבעיים עד כדי כך שהקב"ה השרה שכינתו עליו, ונאמר עליו "יודע דעת עליון". ואמרו חז"ל לא קם בישראל כמשה, אבל באומות העולם קם, והוא בלעם. לבלעם היתה מדרגה של משה רבנו, אדון הנביאים, ויש להתבונן איך זכה גוי רשע כזה לכל המעלות הנשגבות הללו, הרי לכל מעלה שאדם זוכה צריך קנין והכנה? ויותר יש להבין, הרי בלעם היה בעל מדות מושחתות, אוהב ממון וכבוד ומוכך לאבד עם שלם עבור בצע כסף, הכיצד נתנו לאדם כזה כח לקלל, הרי הוא האדם הכי גרוע בתחומו, את כל הכחות ההרסניים שיש בעולם הוא מגייס לצרכיו ותאוותיו האישיות, והרי הוא פרץ גדרו של עולם שבתחלה היו גדורים בעריות והוא נתן להם עצה להפקיר עצמם לזנות?

רש"י כבר עמד על כך: ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע? כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר, אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב. העמיד להם נביאים והם פרצו גדרו של עולם. ועדיין הדבר פלא, אם הוא זכה למדרגה כה גבוהה ברוחניות, איך נפל לשיא השפלות והתנהג בצורה הכי לא מוסרית, הרי אפילו מי שזוכה ללמוד תורה בלי להגיע לנבואה, בכל זאת זוכה לכמה וכמה מעלות כמובא במסכת אבות פ"ו?

מבאר הגאון רבי חיים יצחק חייקין זצ"ל (הובא בספר "משולחן גבוה") על פי המבואר בספר "נפש החיים" שמה שאמרו חז"ל יראת ה' היא אוצרו, הכוונה: לפי גודל האוצר שהאדם מכין לעצמו, כך נשמרים בתוכו תבואות התורה ומעלותיה. ואם בתורה כך, כל שכן במעלות הנבואה שצריך כלי גדול כדי לשמור ולאגור את כל המעלות הרוחניות שיש בנבואה. אבל כשהכלי שבור או שאין כלי בכלל, גם אם האדם יקבל נבואה, בקל יכול לאבד הכל. לכן גם כשנתנו לבלעם מן השמים כוחות והשגות כמשה רבנו, הוא לא הצליח להכיל אותם, כי משה הכין כלים לנבואה על ידי קדושה וענוה, ואילו בלעם שלא היה לו שמץ מזה, כל נבואה וכל מעלה לא נתפסה בו והתנהג כבהמה בצורה השפלה ביותר.

*

מסופר על הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל שהיה מקורב לבעל "כף החיים", וזכה לראותו כותב את ספרו הגדול בעליית הגג שבבית הכנסת "שושנים לדוד" בירושלים. וכן זכה לדבר עמו בדברי תורה, אבל מה שהתפעל ממנו במיוחד בגדלותו הנוראה שכאשר היה מברך כל ברכה, היה מכון מלה במלה בכוונה כמברך את המלך. וכיון שיראת ה' היתה אוצרו, זכה שכל דבריו הנכתבים והנאמרים הם יסודות ההלכה לדורות.

מִפְּל מְלַמְּדֵי הַשְּׂפִלְתִּי	עצה טובה
<p>מִה לְמַדְרִים מְ - חֲמוּץ - מְתוֹק</p> <p>גַּם אִם חֲמוּץ לָךְ, אֵין זֶה אוֹמֵר שְׂאֵין בְּנֵה מִשְׁהוּ</p> <p>מְתוֹק, לְפַעֲמִים מְעוֹ יֵצֵא מְתוֹק...</p>	<p>הרגילו את ילדיכם לשמוח בשתי עיניהם, בלב הפועם, בבריאות התקינה, במתיקות השינה, בנוף המרהיב, בשמים התכולים. להודות כשלא כואב הראש או השן. לחוות את ההנאה מכוס מים, מהחירות שבחיים במדינה חופשית ולא תחת איזה רודן אלים, מהנחות של חשמל ואינסטלציה ועוד אינספור צרכים ומותרות שמנעימים את חיינו. (הרב אביגדור מילר זצ"ל)</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"העיקר ללכת בתמימות ולשמוח בחלקו אם בממון או במעלה או בכבוד מה שחננו השי"ת, ועל ידי זה יהיו הכל בשלום ועובדים לטובת הכלל לעשות רצונו יתברך" ("מגיד חדשות" ח"י דרוש כ"ז)

ויאמר מואב וגו' עתה ילחכו הקהל את כל פביבותינו בלחוך השור את ירק השדה – יש לפרש הסמיכות על פי מה שכ' במדרש ילמדנו (דברים ג, י"א) על הפס' "כי רק עוג" שכמשה פחד מעוג, אמר לו הקב"ה "כירק עשב הוא", וזהו שאמר אחר מלחמת עוג "עתה ילחכו" אותנו כמו שלחך השור היינו עם ישראל דשור היינו יוסף (עי' רש"י בראשית מ"ט ו') וישראל נקראו ע"ש יוסף (עי' בראשית רבה פרק ע"א פ"ב) את עוג שהוא כירק השדה כדאיתא במדרש הנ"ל. (הרה"ג ר' רחביה חרוק שליט"א).

ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו – פירש רש"י ז"ל: אמר, רשע זה הניח כלי אומנותו, שכלי זיינן של אומות העולם כחרב והוא בא עליהם כפיו שהוא אומנות שלהם, אף אני אתפוש את שלו וכו'. עכ"ל. ונראה לי בס"ד שכלי אומנותו של בלעם היה בחרב מדאיתא בגמרא (סוטה דף י"א ע"א) שלשה היו באותה עצה (של הבה נתחכמה לו) בלעם, יתרו וזאב. יתרו שברח עלה לגדולה, איוב ששתק נדון ביסורין, ובלעם שיעץ נהרג בחרב. ע"כ. וכתב מהרש"א ז"ל שם בחדושי אגדות, שכל אחד קיבל עונשו על מה שיעץ קודם (ע"ש בגמרא): כנגד מה שיעץ איוב להורגם באש נדון ביסורין שהן קשין כאש, ובלעם שיעץ להורגם בחרב מת בחרב, ופרעה שיעץ במים טבע בים סוף. ע"ש. ולכן אמר בלעם לאתון (להלן פסוק כ"ט) לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך, כי לא יכול היה לתפוס שתי אומנויות – שלו ושל ישראל – כיון שהלך באותה שעה לקלל את ישראל, הניח אומנותו ותפס אומנותם. ותיבת **בידי** עולה בנימטריא כמנין שם הוי"ה ב"ה, שאמר לה לו היה בידי גם חרב וגם שם ה' כי עתה הרגתיך, אבל כיון שאני הולך לקלל את ישראל ולזה לא מועיל חרב רק שם ה' והיינו ברגע שהוא כועס, הרי שאיני יכול להורגך. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

התורה אינה רק אמצעי

דברי תורה". ההשלכה של הסתכלות זו היתה שבפועל לימודם הצטמצם רק למקרים שהיו צריכים לדעת מה לעשות, או שבכלל לא למדו וסמכו על אלה שיודעים שידריכו אותם.

ובאמת, יש הבטוחים כי לימוד התורה נועד רק כדי לדעת באופן מעשי אלו מצוות עלינו לקיים והיאך עלינו לקיימן, אך למעשה, בשונה משאר הלימודים שהלימוד הוא אמצעי, בתורה **עצם הלימוד הוא מטרה בפני עצמה**, ובכל מלה ומלה שאדם לומד הוא מקיים מצוות עשה מן התורה. מלבד החלק של לידע מה יעשה ישראל, **מטרת מצות לימוד תורה להידבק בקב"ה על ידי קדושתה של התורה**.

והראיה היא, שנצטוינו להגות בתורה יומם ולילה, וגם אם אדם למד כל ההלכות ואין חשש שיכשל, עדיין מצוה עליו ללמוד תורה בלי הגבלה. אדם חייב גם ללמוד את כל חלקי התורה, גם כאלה שאינם שייכים אליו (כגון ישראל שלומד דיני כהנים) או שאינם שייכים בימינו (ראה על כך באורך ב"אוצרותינו" שמות יט, ח).

וזו הסיבה שתיקנו חכמים ברכה על לימוד תורה כדרך שאנו מברכים על שאר מצוות, שאם לימוד התורה היה רק אמצעי והכנה לדעת איך לקיים מצוות, לא שייך לתקן על זה ברכה, כמו שאמרו במנחות (מ"ב ע"ב) שאין מברכים ברכת המצוות אלא על דבר שהוא גמר מצוה ולא על הכשר מצוה, ולכן אין מברכין על עשיית התפלין או בניית הסוכה, לפי שהן הכשר מצוה.

בגמרא בנדריים (פ"א ע"א) מובא: אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב "מי האיש החכם ויבן את זאת [ואשר דבר פי ה' אליו ויגדה: על מה אבדה הארץ, נצתה כמדבר מבלי עברן]" (ירמיה ט, יא), דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב "ויאמר ה' על עזבם את תורת [אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה]" וגו' (שם יב). היינו "לא שמעו בקולי" היינו "לא הלכו בה"? אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה.

בהבנת הסיבה שלא בירכו בתורה תחילה, מביא הר"ן (יומא ט' ע"א) את דברי רבנו יונה: "שלא היו מברכים בתורה תחילה, כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה, שלא היו עוסקים בה לשמה, ומתוך כך היו מזלזלים בברכתה".

שואל הגאון רבי רפאל בירדוגו זצ"ל (מגדולי חכמי מרוקו לפני כמאתיים שנה) בספרו "מי מנוחות" (דברים כח, א): הרי הם כבר היו לומדים, ומה היה אכפת להם להשקיע עוד כמה דקות ולברך ברכות התורה, וכי טירחה גדולה יש בזה? ועוד יש להבין איך יתכן שכל העונש הגדול היה רק על זה שלא בירכו ברכות התורה?

ומבאר שהבעיה שלהם היתה שהם לא העריכו את לימוד התורה כמצוה בפני עצמה, וראו בה רק אמצעי ודרך כדי לדעת איך מקיימים מצוות, ולכן לא ראו צורך לברך עליה "אשר קדשנו במצוותיו וציונו על

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

לראות בצער הבריות

הלא רחוק היה באפשרותו לשמח לב נדכאים ביד רחבה ועתה הוא נאלץ להשיב פניהם ריקם. עמד ופרש ידיו לשמים ואמר: "רבונו של עולם! הרי צוית בתורתך לעזור לעניי בית ישראל, וחפץ אני בכל מאודי לעזור להם כאשר היתה באמנה אתי, אך מה אעשה ונהפך עלי הגלגל. **אנא סייע בעדי, כדי שאוכל לסייע לעניים**..."

לפתע קיבל העני פנים חדשות, ואמר לרבי אליהו: "אני הוא אליהו הנביא, ונשלחתי מן השמים כדי לנסותך. דע לך שדבריך האחרונים עשו רושם גדול מאד בשמים, והחליטו כי כיון שעל איבוד נכסיך אמרת 'גם זו לטובה' וקיבלת הכל באהבה, ואילו כשנמנע ממך לתת צדקה, חשת צער רב והתפללת לפני ה' שסייע בעדך – הרי שמעכשיו ואילך תחזור להיות עשיר כבתחילה, ותוכל לעזור לעניים". וכן היה.

מי שהינו בעל-לב, רואה בצערם של העניים וכואב את כאבם לפעמים אף יותר מהכאב על עצמו, כפי שנראה מהמעשה הבא:

הגאון רבי אליהו הכהן זצ"ל מאיזמיר בעל ה'שבט מוסר' היה אדם אמיד ובעל ממון, והיה מרבה בנתינת צדקה לעניים ודלים. יום אחד עלו ביתו וחנותו באש, ובן רגע הפך לעני גמור. הגאון קיבל את הגזרות שנחתו עליו באהבה גמורה, הצדיק עליו דין שמים, ואמר על הכל "גם זו לטובה".

והנה בשבוע שלפני חג הפסח, פגש אותו עני ברחובה של עיר. מירר העני בבכי שאין לו לחם ושמלה לכבוד החג, והפיל תחינתו בפני רבי אליהו שסייע לו.

פשפש הגאון בכיסיו והעלה חרס בידו. כשראה עד להיכן הדברים מגיעים, נעגמה עליו נפשו. הן בעבר

ראשון בקודש

ספר סיפורי חסידים הראשון

ספר "שבחי הבעל שם טוב", מאת ר' דוב בר מהעיר לינין, שחותנו היה סופרו של הבעש"ט. הספר הופיע לראשונה בשנת התקע"ה, ומאז הועתק והופץ בקרב החסידים בעשרות מהדורות ואינספור עותקים. הספר תורגם ליידיש וללאדינו, ובימינו תורגם לשפות רבות נוספות.

מוצאים את האוצרות – אצלנו!

"אוצרותינו"

וטועמים עונג שבת אמיתי!!!

הספר 'אוצרותינו' לוקח את הקורא למסע אל אוצרות התורה לאור חידושיהם ולקחייהם של רבותינו הספרדים, שזור בסיפורים ומשלים

ניתן להשיג בישיבת כסא רחמים

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאוזו שליט"א

שאלה: כהן שאין לו מלית, האם יוכל לישא כפים ללא מלית?
תשובה: יותר טוב שיצא חוץ לבית הכנסת, מכמה טעמים.

שאלה: נער כהן שמחמת פיגור שכלי דיבורו פגום, האם יכול לעלות לדוכן עם כהנים אחרים?
תשובה: אפשר (עיין בספר חסידים סוף סימן י"ה, ובספר קובץ מאמרים הנד"מ ח"ב עמ' ר"ג).

שאלה: אם יש אחריו אדם שסיים תפלתו, אך אינו יכול לפסוע מפני שיש אדם שלישי שעומד שמונה עשרה מאחריו, האם האדם הראשון יכול לפסוע כיון שהעומד אחריו כבר סיים תפלתו אלא שלא פסע?
תשובה: מסתבר שכן, שהרי העומד אחריו גמר תפלתו ואין לו ביטול כוונה, ואין זה נקרא עובר נגד המתפלל (וחזורני בי ממה שכתבתי בספר לבנימין אמר עמ' 196). ושור"ר שכן פסק בשו"ת מנחת אברהם המאמי הנד"מ (חאו"ח סי' ד'). ע"ש.

שאלה: סיים העמידה ולא פסע שלש פסיעות בגלל שהעומד מאחריו לא סיים את תפלתו, האם יכול לשבת בנפילת אפים?
תשובה: אם לא פסע שלש פסיעות, אפשר לומר נפילת אפים כשנשען על ספסל או על הקיר, ולא בישיבה ממש.

שאלה: כהן שרוצה לעלות לדוכן ואינו יכול לעלות אם לא יעבור לפני המתפלל, שאמנם לגבי הנטילה סמכנין על דברי הרמב"ם (עיין בכה"ח סימן קכ"ח אות ל"ה) דבנטילת ידיים שחרית סגי, לעלות לדוכן מהו? מי אמרינן שאין עשה דוחה לא תעשה אלא אי אתו בהדי הדדי, הכא נמי לא דחי, או דילמא אתי עשה דאורייתא דנשיאות כפים ודחי ל"ת דרבנן שלא לעבור לפני המתפלל. ואת"ל עשה דאורייתא עדיף טפי, מכל מקום יש לומר שכיון שמבטל את חברו מלכוין בתפלתו אין לו לעשות מצוה על השבון חברו?
תשובה: בכמה מקומות העמידו חכמים דבריהם לבטל מצות עשה מן התורה בשב ואל תעשה, אלא שכאן יש חשש משום פגמו של כהן. ועוד שבזמננו שמתפללים מתוך סדור או בעינים סגורות, אין כל כך חשש לביטול הכוונה. לכן נראה שיעלה לדוכן, ואתי עשה דאורייתא ודחי לא תעשה דרבנן אף שאינו בעידנא ממש.

שאלה: האם מותר לדבר דברי תורה או לקרוא תהלים לפני שהחזן מתחיל לחזרה?
תשובה: לפני החזרה יש מתירים לומר תהלים או ללמוד חק לישראל או לגמור פתיחה וכיוצא. וכן נראה להדיא מדברי הרב בית עובד בדיני חזרת הש"צ (אות ט' ויו"ד). ע"ש. וכן פסק מרן ר' כלפון משה הכהן זצ"ל בשו"ת שואל ונשאל חלק חמישי (סימן י"ד). ועיין להגרי"ח בספר חסדי אבות (פ"ב דאבות משנה כ') שהתלונן על אנשים שאומרים התפלה במרוצה להרויח כמה רגעים לומר מזמורי תהלים בין הלחש לחזרה. ע"ש. ומצד איסור הפסק לא קאמר. וכן נהג אמה"ג זצ"ל, וכן אני נוהג אחריו. רק הש"צ לא כדאי להפסיק בין לחש לחזרה וילמד בהרהור דוקא, והמחמיר ללמוד תמיד רק בהרהור תע"ב. ועיין בשו"ת יחודה דעת חלק חמישי (סימן מ"ב) ובס' פתח הדביר (סימן רל"ו סוף סק"ד) ובהגהותי לבא"ח פרשת תרומה (אות יו"ד). ואכמ"ל.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל